

N:o 232.

Af herr **A. J. Christierson**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 37, 53, 69, 87 och 114 regeringsformen m. m.

I proposition n:o 21 till innevarande års Riksdag har Kungl. Maj:t, i anslutning till af därför tillsatta kommitterade utarbetadt förslag, föreslagit Riksdagen att som hvilande antaga vissa ändringar i grundlagarna, hvarigenom afses att bringa önskad lättnad i Riksdagens arbete.

Säkerligen hade det för riksdagsarbetets underlättande och tidsenliga ordnande varit lämpligt, om kommitterade sökt redan nu slå in på den väg, som erfarenheten visat vara den enda möjliga, nämligen en utsträckning af riksdagstiden. Numera tillhör det som bekant regeln, att Riksdagen avslutar sitt arbete först långt efter den tid, som vid gällande riksdagsordnings antagande ansågs vara lämplig avslutningstid. En utsträckning af riksdagstiden, antingen genom vårsessionens förlängande eller införande af en kortare höstsession, är redan nu så påträngande, att det förefaller synnerligen egendomligt, att kommitterade icke upptagit den frågan till allvarlig ompröfning. Detta hade varit så mycket mera behöfligt, som ärenden af denna natur fordra en jämförelsevis lång tid, innan de kunna bli fastställda som grundlag. När nu regeringen, genom att upptaga kommitterades förslag, nära nog tvingar Riksdagen att inskränka sig till frågan om lappning på det nuvarande arbetssättet, återstår hufvudsakligast att se till, att icke en försämring i stället för en förbättring inträder för ledamöterna af Riksdagen i deras gamla rättigheter.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 77 Häft. (N:is 232, 233.) 1

Den ur denna synpunkt betydelsefullaste förändringen är den i riksdagsordningen § 55 föreslagna *inskränkningen i motionstiden*; och den till sina verkningar farligaste ändringen är den, som stadgar, att motion, föranledd af kungl. proposition, aflämnad efter riksdagens öppnande, skall göras inom tio dagar efter propositionens aflämnande i kamrarna. Motiveringen till denna ingripande ändring i motionsrätten finner man på sidorna 48 och 49 i kommitterades betänkande. Enligt denna motivering skulle den nuvarande obegränsade motionstiden dels hindra Riksdagen att redan i början af sin samvaro *öfverblicka* sitt arbetsmaterial, dels inverka synnerligen hindrande på riksdagsarbetets *planmässiga bedrifvande*. Detta resonemang är dock alldeles oriktigt, ty svårigheten att öfverblicka arbetsmaterialet är nära nog uteslutande förorsakad af det stora antal kungl. propositioner, som i regel aflämnas under riksdagens senare del. Att åstadkomma en ändring häri kan säkerligen icke ske och skulle under alla förhållanden icke lända till någon fördel, då tiden för de flesta kungl. propositionernas aflämnande bestämmes af omständigheter, öfver hvilka inga grundlagsstadganden kunna råda. Kommitterade ha därför en felaktig utgångspunkt, då de skjuta skulden för påpekade missförhållanden i Riksdagens arbetssätt på den obegränsade motionstiden.

Någon större planmässighet i riksdagsarbetet står väl heller icke att vinna genom en inskränkning i motionstiden, särskildt som kommitterade icke framlagt några bevis för att hittills möjligen bristande planmässighet skulle förorsakats af den nuvarande obegränsade motionstiden.

Med hänsyn till god ordning torde det emellertid icke finnas skäl att motsätta sig en viss begränsning af motionstiden i de fall, där den för närvarande är obegränsad. Att sätta tiden till tio dagar, som nu är föreslaget, synes dock vara att gå för långt och kommer att i viss mån strypa den ledamot af Riksdagen tillkommande rätt att på grund af kungl. proposition väcka motion. Man kan säkerligen icke, såsom kommitterade hafva gjort, anse att den tid, som är stadgad för motions afgifvande i ärende, som tillhör ständigt utskott, skall vara tillräcklig för motion, föranledd på grund af senare aflämnad kungl. proposition. Dels kunna Riksdagens ledamöter under de första tio dagarna ägna nära nog hela sin tid åt affattandet af motioner, dels torde i viktiga frågor, som kräfva särskild utredning, det mesta af arbetet vara undan- gjordt före Riksdagens sammanträde. Däremot kunna Riksdagens ledamöter icke i regel vara på samma sätt rustade att omedelbart efter en kungl. propositions aflämnande afgifva behöflig motion i ämnet. Endast i undantagsfall torde man kunna säga, att, om tio motionsdagar äro

tillräckliga vid riksdagens början, äfven tio dagar förslå för sedermera uppkomna anledningar. Dessutom kan en kungl. proposition visserligen vara aflämnad till Riksdagen, men därför icke samtidigt i tryck utdelad till dess ledamöter. Så t. ex. aflämnades Kungl. Maj:ts proposition n:o 2 redan den 21 jan., men först den 4 febr. förelåg propositionen i tryck i Andra Kammaren. Enbart genom dylika händelser skola Riksdagens ledamöter, med tio dagars motionsrätt, riskera att gå sin motionsrätt förlustig, ty förr än ett förut obekant ärende föreligger i tryck kan man icke gärna ha satt sig in i detsamma.

När det slutligen talas om att utskottsarbetet skulle på något sätt fördröjas i afvaktan på väntade motioner, så torde detta påstående, i hvad afseende det gäller försenande af Riksdagens arbete, få hänvisas till de sällsynta undantagens område och sålunda heller icke räknas med då det gäller att afhjälpa regelbundna obehag.

Förslaget om att ge vissa utskott dubbelnamn får väl anses obehöfligt, då något slags förväxling icke gärna kan förekomma och utskottens namn icke gärna kunna ange alla olika ärenden, som inom desamma skola behandlas. Det torde därför vara riktigast, att bankutskottet bibehålles vid sitt gamla namn och att det nya utskottet benämnas enbart jordbruksutskottet.

I samband med frågan om förenkling af riksdagsarbetet har såväl kommitterade som Kungl. Maj:t funnit för godt att draga in spörsmålet om — kyrkomötets ställning, genom att till § 114 regeringsformen foga ett stadgande af följande lydelse: »Om allmänt kyrkomöte lagstadgas af Konung och Riksdag samfäldt med samtycke jämväl af allmänt kyrkomöte.»

Redan då det vid riksens ständers möte 1857—58 förelåg förslag om inrättande af allmänt kyrkomöte, betonades, att kyrkomötet skulle vara en under Konung och Riksdag lydande *rådgifvande* församling. Lagutskottet föreslog också, i enlighet med denna uppfattning, beträffande kyrkomötes befogenhet följande: »Allmänt kyrkomöte tillkommer endast upptaga sådana mål, som Konungen till detsamma öfverlämnar. Ej äge dock mötet i dessa mål någon beslutanderätt; utan hafve det allena att utlåtande däri till Konungen afgifva.»

Utvecklingen på detta område, målmedvetet ledd af högvördiga prästerskapets maktbegär, har emellertid gått i en helt annan och mot vår statsförfattnings anda stridande riktning. Numera står kyrkomötet med vetorätt mot Konung och Riksdag. Men ännu har dock kyrkomöte saknat grundlagsenlig rätt att mot Konung och Riksdag säga nej i fråga om ändring eller upphäfvande af kyrkomötesförordningen. Äfven

denna rätt vill man nu tillerkänna kyrkomötet och därmed skulle denna specialrepresentation ha vunnit äfven full formell likställighet med de båda statsmakter, Konung och Riksdag, som annars räknas som ensambestämmande i Svea rike.

Det torde vara ytterst svårt för att ej säga omöjligt att uppleta sambandet mellan frågan om riksdagsarbetets underlättande och kyrkomötets vetorätt. Kommitterade ha heller icke ens sökt göra troligt, att någon dylik samhörighet skulle existera, lika litet som man i det uppdrag kommittén erhöll af Kungl. Maj:t, »för att öfverlägga om de åtgärder, som kunna finnas nödiga och nyttiga för beredande af önskvärd lättnad i Riksdagens arbete, samt därutinnan afgifva de förslag, hvartill de kunna finna anledning föreligga och som kunde vara af beskaffenhet att innefatta ändring i grundlag», kan finna något som rör kyrkomötet och dess statsrättsliga ställning. Att det har »synts kommitterade lämpligt» är den enda motivering som står att finna, ett motiv som säkerligen icke kan inrymmas under riksdagsordningens stadgande om »högst nödiga eller nyttiga» ändringar.

En närmare granskning af ordalydelsen i nuvarande § 114 regeringsformen ger icke det ringaste stöd åt den uppfattning, som legat till grund för kommitterades tolkning af paragrafen i fråga. Där talas om att ändring eller upphäfvande af *prästerskapets privilegier* ej må ske utan med bifall af allmänt kyrkomöte, men att inränga kyrkomötet bland prästerliga »privilegier, förmåner, rättigheter och friheter» torde icke gå för sig, äfven om kyrkomötet bereder prästerskapet förmåner på samhällets bekostnad. I förordningen angående allmänt kyrkomöte § 1 stadgas nämligen, att till allmänt kyrkomöte sammanträda *svenska kyrkans ombud*, och i § 2 bestämmes hvilka skola vara »svenska kyrkans ombud», men förvisso är det icke prästerskapet. Visserligen utgöra prästerna — beklagligt nog — hälften af antalet ledamöter i kyrkomötet, men de deltaga som ombud för svenska kyrkan och icke i egenkap af ombud för svenska statskyrkans prästerskap. Då § 114 hittills innehållit stadgande endast om, huru i fråga om ändring rörande prästerskapets förmåner skall förfaras, skulle enligt kommitterades och regeringsens förslag till formulering paragrafen komma att, förutom hvad som rör adeln, innehålla tvenne stadganden, en om prästerliga privilegier och en om kyrkomöte. Uppenbarligen alltså det sista en *ny* bestämmelse, alldeles utanför ramen af § 114 regeringsformen.

Justitieministern åberopar som skäl för inryckande i § 114, hur om kyrkomöte lagstiftas, att det hittills varit vedertaget, att Konung och Riksdag med samtycke jämväl af kyrkomöte därom stadgat. Men

detta är dock blott en tolkning af Kungl. Maj:t, och om kyrkomötesförordningen anses vara af kyrkolags natur, stadgas tillräckligt tydligt om förändring af dylik lag i § 87 mom. 2 regeringsformen. Annat blir förhållandet, om i grundlagen uttryckligen föreskrifves angående allmänt kyrkomöte, som blifvit gjordt i den kungl. propositionen. Därmed tilldelas allmänt kyrkomöte en betydligt fastare ställning, och förordningen angående allmänt kyrkomöte erhåller en helt annan karaktär, som nog icke kan anses vara i öfverensstämmelse hvarken med lagstiftarnas mening och heller icke med grundlagens bud.

Då öfverflyttandet af mom. 2 § 37 regeringsformen till § 114 endast synes tjäna till syfte att rättfärdiga insmugglingen af kyrkomötesförordningen i sistnämnda paragraf, kan det vara nog, om man påpekar, att stadgandet om riddarhusordningen ovillkorligen hör hemma under § 37, där det också stått sedan mer än fyrtio år eller tills det nu gällde att åt kyrkomötet söka bereda en ännu starkare och maktfullkomligare ställning.

Under hänvisning till hvad jag här ofvan anfört, får jag hemställa,

att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 21 ville besluta:

att regeringsformen § 38 mom. 2 bibehålles i sin hittills gällande lydelse;

att regeringsformen § 114 likaledes bibehålles i sin hittills gällande lydelse;

att det föreslagna nya utskottet må benämnas jordbruksutskottet och att bankoutskottet bibehålles vid sitt gamla namn; samt

att den till tio dagar föreslagna motionstiden för motion, som föranledes af kungl. proposition, som efter öppnandet till Riksdagen aflåtits, i stället bestämmes till tjugo dagar.

Anhålles, att konstitutionsutskottet måtte vidtaga de med anledning af ofvanstående yrkanden erforderliga omformuleringarna.

Stockholm den 15 februari 1908.

A. J. Christiernson.